

**INSTAURAREA GUVERNULUI CONDUS DE ALEXANDRU
MARGHILOMAN. SEMNAREA PĂCII DE LA BUFTEA-BUCUREȘTI
DIN 24 APRILIE/7 MAI 1918**

dr. Constantin I. STAN

INSTATEMENT OF THE GOVERNMENT LED BY ALEXANDRU
MARGHILOMAN. EXECUTION OF THE PEACE TREATY OF BUFTEA –
BUCHAREST OF 24 APRIL /7 MAY 1918

Abstract

The author first presents the circumstances of how the government led by Alexandru Marghiloman came to power. He speaks about the domestic and the international background against which the Treaty of Buftea - Bucharest was executed. The author of the study emphasizes the role played by the new prime-minister in the execution of the treaty with Germany and its allies. He shows that the deed of 24 April/7 May 1918 had a nature of imposition, of plunder and invasion turning Romania into an annex of the Central Powers.

The author also shows that, despite the enslaving character of the treaty, there was no other realistic solution. It was not possible to continue the armed resistance, since it would have led to useless casualties.

The Peace Treaty of Buftea - Bucharest however created numerous problems to Romania at Paris Peace Conference. It actually spelled the end of Alexandru Marghiloman's political career.

Cuvinte cheie: pace, Alexandru Marghiloman, guvern de sacrificiu, Puterile Centrale

Keywords: peace, Alexandru Marghiloman, sacrificial government, Central Powers

La 5/18 martie 1918, regele Ferdinand a încredințat prin Decretul nr. 591 șefia guvernului României lui Alexandru Marghiloman. A doua zi, noul cabinet

Analele Buzăului XII, Buzău, 2020, p.135 – 157.

a depus jurământul în fața suveranului¹. Comentând acest eveniment, șeful Partidului Conservator reitiera în notele sale politice că Ferdinand a ținut ca el să vină grabnic la conducerea țării: „Regele îmi cere limpede să iau guvernul și pune o insistență deosebită”². Atitudinea conducătorului statului român se explică prin presiunile tot mai accentuate venite din partea puterilor Triplei Alianțe. La 14/27 februarie 1918, Ferdinand s-a întâlnit în gara Răcăciuni din județul Bacău cu ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Ottokar Czernin. Comunicatul oficial dat publicității cu această ocazie arată că șeful diplomației austriece „a făcut cunoscut regelui, condițiile în care Împătrita Alianță va fi gata să încheie pace cu România”. Șeful statului român a cerut un scurt răgaz „care i-a fost acordat. De răspunsul Regelui atârână dacă situația pacifică va fi posibilă”³. Condițiile înaintate de O. Czernin erau foarte grele.

- 1) Cedarea Dobrogei și a creștelor Carpaților Triplei Alianțe;
- 2) Concesii economice acordate Germaniei și aliaților cu precădere în ceea ce privește cerealele și petrolul;
- 3) Demobilizarea a cel puțin opt divizii din armata sa actuală;
- 4) Facilitarea trecerii trupelor germane și austro-ungare spre Rusia;
- 5) Misiunile militare aliate erau bicentrate urmând să părăsească România⁴.

Situația era foarte delicată și de aceea regele Ferdinand a convocat pe 17 februarie/2 martie 1918, ora 12 un prim – Consiliu de Coroană. Suveranul a informat că Împăratul Carol este interesat să încheie pace cu România, dar a atras atenția că cererile formulate sunt inacceptabile. Ferdinand a precizat că „Ele nu corespund nici la declarațiile relative la pacea fără anexiuni făcute de contele Czernin”⁵.

Primul Consiliu de Coroană nu a rezolvat problema semnării păcii. De aceea, a doua zi și-a desfășurat lucrările un nou Consiliu de Coroană, dar nici acesta nu a avut sorți de izbândă. Atunci, regele Ferdinand a convocat pe 19 februarie /4 martie 1918 un al treilea Consiliu de Coroană. În același timp, O. Czernin a expediat un ultimatum guvernului român, punându-l în fața unei dramatice alternative: încheierea păcii sau ruperea tratativilor⁶. La 20

¹ Arhivele Naționale ale României, (în continuare A.N.R.), fond Casa Regală, dosar 18/1918, f. 1.

² Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. III., Ediție de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli, 1995, p. 102.

³ *Independența României*, an 40, nr. 12890, din 17 februarie/2 martie 1918.

⁴ A.N.R., fond Casa Regală „D”, dosar 5/1918, f. 40-41; Constantin I. Stan, *Preliminariile politico-diplomatice ale Păcii de la Buftea-București. Întâlnirea de la Răcăciuni. Regele Ferdinand - Ottokar Czernin (14/27 februarie 1918)*, în *Mousaios*, vol. VI, Buzău, 2001, p. 313.

⁵ A.N.R., fond Casa Regală „D”, dosar 11/1918, f. 27.

⁶ Ibidem.

februarie/5 martie 1918, Constantin Argetoianu a semnat în reședința lui Barbu Știrbei de la Buftea, Tratatul preliminar de pace cu Germania, Austro-Ungaria, Turcia și Bulgaria. Documentul conținea următoarele prevederi:

- a) Dobrogea era cedată Puterilor Centrale care urmau să asigure României o ieșire la mare;
- b) Se admiteau în principiu modificările de frontieră cerute de Austro-Ungaria pe crestele Carpaților;
- c) România accepta în principiu stabilirea raporturilor economice conform situației;
- d) Regatul român urma să demobilizeze cel puțin opt divizii;
- e) România se obliga să dea tot sprijinul posibil trecerii trupelor Puterilor Aliate și însoțitorilor lor;
- f) Misiunile Antantei din țara noastră urmau să părăsească Iașul;
- g) România trebuia să evacueze toate teritoriile ocupate din Austro-Ungaria.

Articolul final avea următorul conținut: „Tratatul va fi aplicat imediat, în patru zile, începând de la 5 martie 1918. Se vor încheia tratate speciale cu fiecare putere în baza acestui tratat semnat la Buftea”⁷.

Tratatul preliminar de pace avea un caracter înrobitor, aservind România Triplei Alianțe din punct de vedere economic, militar și politic. Prin urmare, Al. Marghiloman a preluat conducerea țării în condiții nu tocmai favorabile. El a fost desigur, o rezervă politică a monarhiei. Într-una din însemnări, regele Ferdinand arată între altele: „Eu am făcut apel la Al. Marghiloman, căci dintre oamenii politici rămași la București este cel care poate avea cel mai mare succes în apărarea intereselor de conservare a țării și a tuturor instituțiilor”⁸.

Deci suveranul urmărea prin instaurarea noului cabinet încheierea unei păci onorabile cu Puterile Centrale. Însuși, noul premier recunoștea într-un discurs ținut în primul Parlament al României întregite pe 17 decembrie 1919 cu mândrie: „Și când m-a chemat (regele n. n.), la 7 martie 1918, m-a găsit câine credincios pe treapta dinastiei”⁹. Afirmațiile lui Alexandru Marghiloman sunt susținute de unii partizani politici. Astfel, Lupu C. Kostaki pretinde în amintirile sale că „M. S. Regele a rugat pe dl. C. Argetoianu ce venea la București pentru semnarea preliminarilor păcii să d-lui Al. Marghiloman să vie la Iași”. Acesta nu a mers la șeful Partidului Conservator poate datorită faptului că se afla în tabăra averescană. Același Lupu C. Kostaki susținea că

⁷A.N.R., fond Casa Regală, dosar 10/1918, f. 1; Ion Agrigoroaiei (editor), *Basarabia în acte diplomatice 1711-1947*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2012, pp. 141-142, doc. 12.

⁸A.N.R., fond Casa Regală. Regele Ferdinand, dosar 23/1918, f. 1.

⁹Alexandru Marghiloman, *Discursuri parlamentare*, vol. II. 1911-1920, Ediție de S. Neagoe, București, Editura Machiavelli, 2014, p. 109.

Ferdinand „a însărcinat pe generalul Mircescu, pe atunci colonel mi se pare, să sondeze pe dl. Al. Marghiloman și să caute să-l convingă să vină la Iași”¹⁰.

De aducerea la putere a cabinetului conservator nu au fost se pare străini nici liberalii care doreau să compromită adversarii politici, scăpând astfel de concurenți în perioada postbelică. Nu întâmplător, un fruntași liberal, Jean Th. Florescu, îi scria Ion I. C. Brătianu începutul lunii martie 1918, că Al. Marghiloman era cel mai indicat pentru semnarea păcii cu Germania și aliații ei „ca să rămâie știut că el a fost și este și va fi trădătorul neamului românesc”¹¹. Guvernul era pur conservator: Al. Marghiloman deținea și interimatul Internelor, Constantin C. Arion avea portofoliul externelor, generalul Constantin Hârjeu a devenit Ministrul de Război, profesorului Simion Mehedinți i s-au încredințat Cultele și Artele, Dem Dobrescu era la Justiție, iar Mihai Seulescu la Finanțe, Constantin Meissner a fost desemnat la Ministerul Lucrărilor Publice¹². Formarea noului cabinet a stârnit unele controverse. Apropiat colaborator al lui Al. Marghiloman, Marin Theodorian Carada afirma în amintirile sale publicate după aproape două decenii următoarele: „Liota ministerială nu a plăcut tuturor. Se știe că Regele nu a primit pe Grigore Cantacuzino la Domenii (...). Generalul (Eremia n. n.) Grigorescu era nemulțumit, că nu i se oferise lui Ministerul de Război”¹³.

Unii oameni politici, din țară au criticat soluția propusă de regele Ferdinand într-un memoriu înaintat șefului statului, Take Ionescu condamna acest act, cerând suveranului să continue rezistența până la capăt. Șeful Partidului Conservator Naționalist îi cerea lui Ferdinand ca în caz de înfrângere să părăsească țara. El își motiva atitudinea prin faptul că România va redobândi încrederea aliaților occidentali doar printr-un „rege național în exil voluntar”¹⁴.

La rândul său, Ion C. Grădișteanu, alt fruntaș „takist” considera ministerul marghilomanist, ca fiind „un guvern înstrăinat adus din teritoriul ocupat, alcătuit și înconjurat (...) de dezertori și nesupuși militari de toate gradele și de toate soiurile, într-un cuvânt, cea mai cutezătoare plăsmuire nu numai patriotismului, dar și a moralei eterne”¹⁵.

¹⁰ Lupu C. Kostaki, *Memoriile unui trădător. Un înalt funcționar român sub guvernământul militar german (1916-1918)*. Ediție îngrijită de Alexandru Istrati și Claudiu Lucian Topor, București, Editura Humanitas, 2020, p. 359.

¹¹ A.N.R., fond Jean Th. Florescu, dosar 5.1918, f. 1.

¹² Idem, fond Ministerul Afacerilor Interne, dosar 462/1918, f. 9.

¹³ M. Theodorian Carada, *Efemeridele. Însemnări, Amintiri 1908-1928*, Săbăoani-Roman, Tipografia Serafică, 1937, p. 80.

¹⁴ Biblioteca Națională a României, (în continuare B.N.R.), fond Saint Georges, Arh. Take Ionescu, pachet XCVII, dosar 8, f. 60-61.

¹⁵ A.N.R., fond Casa Regală. Regele Ferdinand, dosar 702/1918, f. 1.

Instaurarea cabinetului prezidat de Alexandru Marghiloman a stârnit protestul românilor aflați în Franța. Unul dintre ei, jurnalistul și omul politic de stânga, Constantin Mille, scria în paginile gazetei „La Roumanie”, care apărea în Paris, un articol energic unde sublinia că guvernul conservator nu este în măsură să reprezinte pe plan diplomatic interesele românești¹⁶. Sosit la Paris după o lungă călătorie cu Sever Bocu, plină de peripeții, Octavian Goga califică într-un discurs, rostit pe 3 octombrie 1918, cu ocazia întemeierii *Consiliului Național al Unității Române*, cabinetul condus de Al. Marghiloman ca fiind „purtătorul de cuvânt al dușmanului”, el este, totodată, „la fel de antinațional, pe cât de reacționar”, un organ politic „care nu constituie o expresie a sentimentului public românesc”¹⁷. Tot în Franța, la Paris, a ajuns după multe peripeții și tânărul pilot român, Iuri Romagenescu, originar din Oltenia. El le scria din capitala Hexagonului părinților aflați la Christiania, în Norvegia, pe 28 aprilie 1918, informându-i că dorește să se dedice cauzei Alianțelor afirmând: „Plecând din Odessa, au spus că merg pe front. Mă duc pe front de-ar fi să-mi las acolo pielea chiar în prima zi (...). Ce-aș da să fiu ca voi toți, în familie. Și să nu vă mai părăsesc. Dar până atunci, datoria”¹⁸.

Unii oameni politici au salutat însă preluarea puterii de către Alexandru Marghiloman. Constantin Stere, spre exemplu, s-a angajat cu fermitate: „Pot încredința pe dl. Marghiloman că va avea concursul meu hotărât pentru tot binele pe care îl va fi dat să-l înfăptuiască”¹⁹. Totuși el ca om de stânga, în tinerețe socialist, recomanda noului prim-ministru să elaboreze o serie de reforme democratice. Apropierea fruntașului politic, de origine basarabeană, de președintele Partidului Conservator se justifica prin dorința lui fierbinte de a vedea cât mai repede înfăptuită Unirea Basarabiei cu România. Stere considera că acest act legitim se putea realiza doar cu concursul Puterilor Centrale. De altfel, Al. Marghiloman a venit la putere bazându-se pe sprijinul Triplei Alianțe, contele O. Czernin a propus în cadrul întâlnirii de la Răcăciuni cu regele Ferdinand un cabinet condus de președintele Partidului Conservator.

---

¹⁶ „La Roumanie”, I, nr. 17, din 9 mai 1918; Constantin I. Stan, *Luptători sub steagul Marii Uniri. Activitatea românilor aflați în străinătate 1916-1920*, București, Editura Paideia, 2010, p. 221.

¹⁷ „La Roumanie”, I, nr. 39, din 10 octombrie 1918; vezi și Octavian Goga, *Unirea tuturor românilor*. Ediție de S. Neagoe, București, Editura Machiavelli, 2010, p. 276.

¹⁸ Luchian Deaconu (editor), *Franța și România unite în comunitatea de sacrificiu în anii 1916-1918. Documente externe din arhivele: Consiliului Național al Unității Române de la Paris, Redacției ziarului „La Roumanie”, Coloniei Române din Paris*, vol. I, Craiova, Editura Sitech, 2009, p. 225, doc. 30.

¹⁹ A.N.R., fond Casa Regală. Regele Ferdinand, dosar 31/1918, f. 18.

Conducătorul diplomației bicefale a expediat, de asemenea, suveranului României o scrisoare în acest sens²⁰.

Pentru derularea tratatelor de pace cu Germani și aliații ei, Al. Marghiloman a fost desemnat președinte al comisiei române. Alături de el erau numiți ca membri: Constantin C. Arion, Ministrul Afacerilor Externe, Alexandru Papimiu și generalii Mihail N. Burghel, Constantin Coandă, Alexandru Lupescu și Ludovic Mircescu. Delegația română prezentă în Palatul Cotroceni, unde se desfășurau negocierile, mai cuprindea numeroși consilieri și experți între care amintim pe: Petre Missir, Alex. Ștefănescu, amiralul Constantin Bălescu, I. Angheliescu, Gheron Netta. Secretarul comisiei tratatelor de pace era maiorul Alexandru Dumitrescu²¹.

Președintele Consiliului de Miniștri nu vroia ca negocierile de Pace să se desfășoare pe baza condițiilor impuse de puterile Triplei Alianțe, din cadrul tratatului preliminar. El a adresat un amplu și documentat memoriu la, 4/17 martie 1918, feldmareșalului August von Mackensen, contelui Ottokar Czernin și secretarului de stat german, Richard von Kühman. Documentul conținea trei părți: cea istorică, întocmită de profesorul Dimitrie Onciu, cea geografică, de profesorul Simion Mehedinți iar cea politică, de Alexandru Marghiloman referitor la problema Dobrogei. Materialul începe analiza istorică prin prezentarea unor date care atestă originea românească a teritoriului dintre Dunăre și Marea Neagră încă din vremea lui Mircea cel Bătrân. Memoriul aducea în definiție o serie de documente medievale, hrisoave și tratate internaționale. În tratatul pe care Mircea l-a semnat în 1389 cu regele Poloniei Vladislav Jagello, voievodul român avea titlul de „despot al țării lui Dobrotici. Dobrogea și Domn al Dârstorului”. Documentul relevă mai departe că Dobrogea a fost încorporată Imperiului otoman în posesia căruia a rămas până la semnarea tratatului de la Berlin din 1878.

El atrage atenția că teritoriul dintre Dunăre și mare „a fost primit de România în stare de deplorabilă neîngrijire, în cea mai mare parte ca țară de pășune”. Sub domnia regelui Carol I, Dobrogea „a ajuns în stare de înflorire materială și culturală”. Un rol important l-au avut: construirea de școli și biserici, cum și înființarea unui seminar mahomedan apoi, plantările, împăduririle, cultura viței-de-vie, a pomilor fructiferi. Autorul secțiunii amintește totodată, construirea de poduri, șosele, exploatarea bogățiilor

---

²⁰ „Îndreptarea”, I, nr. 62, din 26 iunie 1918; Constantin I. Stan, *România în anul 1918. Context intern și internațional*, București, Editura Paideia, 2004, p. 97.

²¹ Dr. Vasile Bianu, *Însemnări din Războiul României Mari. Tomul I. De la mobilizare până la Pacea de la București*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1926, p. 357.

naturale. Nu este uitat podul peste Dunăre de la Cernavodă și nici amenajarea portului Constanța²².

Din punct de vedere geografic și chiar geologic, „Dobrogea este o insulă străină și de Carpați și de Balcani”. Totuși autorul acestei secțiuni a memoriului arată că: „Doar clima și loessul, adică pământul galben, leagă acest ținut de regiunea stepei pont-danubiene”. Dobrogea a devenit în perioada migrațiilor iarăși o stepă deoarece „tătarii în special, românii indiferenți față de mare”. O mare bogăție o prezintă Delta și zonele învecinate „au devenit o atracție deosebită pentru păstori. Viața plantelor capătă aici o înflorire cu totul aparte. Vara când stepele sunt arse de secetă, lunca e verde, iarna, când frigul e aspru în Dobrogea și Bărăgan balta e mai domoală”.

Din punct de vedere demografic, deși deznaționalizarea populației românești din Dobrogea s-a făcut mai lent. Totuși turcii au colonizat populații musulmane până la Dunăre și Adrianopol (...). Colonizarea aceasta a „ieșit din considerație strategică, ea avea drept scop să apere drumul către Constantinopol”. În pofida acestor măsuri, recensământul din 1912 întocmit de autoritățile de la București relevă că „elementul românesc este precumpănitor căci din 380 430 populația totală a României de peste Dunăre, 216.425 sunt români”²³.

Considerațiile de ordin politic aveau în vedere două lucruri:

„1) În cuvântarea sa din 25 februarie 1918, cancelarul imperiului s-a declarat de acord cu declarațiile președintelui W. Wilson, cum că rezolvarea oricărei chestiuni teritoriale deschisă prin războiul european trebuie să se facă în interesul și spre binele populației din acel teritoriu (...). Această adeziune la declarațiile lui Wilson formează astăzi o bază de principii pentru pacea viitoare”. Dat fiind situația existentă, „se pune pe dată întrebarea: Crede cineva că este în interesul populației dobrogene ca portul Constanța să fie trecut Bulgariei (...)?

2) Europa Centrală are trei legături mari de cale ferată cu Constantinopol. Prima linie: Viena – Belgrad – Niș – Sofia trece prin trei slave; a doua linie: Viena – Vârciorova – București – Constanța și a treia: Berlin – Lemberg – Pașcani – Constanța trec prin România”.

În aceste condiții, oamenii de stat germani care au răspunderea viitorului ar trebui să se gândească la influența ce sentimentul acesta de completă izolare îl poate avea asupra orientării politice viitoare a Imperiului Turcesc.

Afară de aceasta, cancelarul în cuvântarea sa citată mai sus, a mai spus: „Și față de România trebuie să fim călăuziți de gândul că trebuie ca statele cu

²² A.N.R., fond Casa Regală. Regele Ferdinand, dosar 8/1918, f. 1 și urm.

²³ Ibidem.

care încheiem pacea astăzi, sprijiniți pe succesul armatelor noastre să ajungem să stabilim legături de prietenie”²⁴.

Memoriul înaintat de Al. Marghiloman autorităților germane și austro-ungare are mai ales o valoare documentară. Efectul lui asupra, atitudinii guvernanților de la Viena și de la Berlin a fost extrem de scăzut. Șeful guvernului român a protestat, de asemenea, printr-o scrisoare expediată lui Ottokar Czernin, tot în martie 1918, față de acțiunea generalului austriac Oskar Hramilovic care stabilise linia de frontieră peste limita prevăzută în tratatul preliminar de pace, intrând în teritoriul românesc cu circa 30 km²⁵. Tot pentru același scop, Alexandru Marghiloman a trimis un mesaj căpitanului german Freddy Horstmann²⁶. Acesta din urmă, potrivit lui Raoul Bossy, îndeplinea funcția de șef politic al comandaturii germane, dar era diplomat de carieră ulterior devenind ministru plenipotențiar al Germaniei la Lisabona: „La comandatura austriacă, postul analog îl ocupa tot un diplomat de carieră, contele (August n. n.) Demblin”²⁷.

La rândul său, conducătorul diplomației românești, Constantin C. Arion era foarte activ. El s-a dovedit în cadrul tratatelor de pace un om de încredere al premierului României. Relevând acest lucru, Constantin Kirițescu reitiera în cunoscuta sa sinteză privind războiul de întregire națională, următoarele: „Principalul său colaborator era Constantin C. Arion care deținea portofoliul externelor și era alături de Marghiloman în fruntea delegației României pentru tratativele păcii”²⁸.

Șeful diplomației românești a cerut, în cadrul discuțiilor purtate cu plenipotențiarilor Puterilor Centrale, păstrarea Dobrogei în granițele statului român și acordarea autonomiei românești. Eforturile sale nu au fost, din păcate, încununuate de succes²⁹.

Poziția intransigentă a Germaniei și a aliaților ei l-au afectat mult pe Constantin C. Arion. El a făcut la scurtă vreme după investirea ca ministru o vizită împreună cu Al. Marghiloman lui Constantin Argetoianu, cel care purtase negocieri cu Puterile Centrale. Acesta din urmă consemna în amintirile

²⁴ Ibidem; vezi și Teodora Giurgiu, Silviu Daniel Nicolae (editori), *Memoriul prezentat de Alexandru Marghiloman Feldmareșalului Mackensen la tratativele de la Buftea (4 martie 1918)*, în *100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Rolul și contribuția lui Alexandru Marghiloman*, Buzău, Editura Mad Linotype, 2018, pp. 181-194.

²⁵ A.N.R., fond Casa Regală. Regele Ferdinand, dosar 139/1918, f. 1.

²⁶ Idem, fond Casa Regală, dosar 85, 1918, f. 1.

²⁷ Raoul Bossy, *Amintiri din viața diplomatică (1918-1940)*, vol. I. 1918-1937. Ediție și studiu introductiv de S. Neagoe, București, Editura Humanitas, 1993, pp. 38-39.

²⁸ Constantin Kirițescu. *Istoria Războiului pentru Întregirea României 1916-1919*, ed. a II-a, vol. III, București, Editura Casa Școalelor, 1925, p. 233.

²⁹ C. I. Stan, *Un diplomat aproape uitat - Constantin C. Arion (1855-1923)*, în *Diplomație și diplomați români*, vol. II, Focșani, Editura Pallas, 2002, p. 225.

sale că „Arion era galben-verde, slăbit, puțin încovoiat, căci suferința îi era întipărită pe față. N-am putut să-mi dau seama pe loc dacă era boala care-l mistuia sau rolul pe care fusese chemat să-l joace. Probabil și una și alta”³⁰.

Negocierile de pace s-au desfășurat în patru secțiuni: politică, militară, juridică și economică. În pofida eforturilor depuse, cabinetul condus de Al. Marghiloman nu a reușit să dobândească nici cea mai mică concesie din partea guvernelor de la Berlin, Viena, Sofia și Istanbul, clauzele propuse fiind foarte grele. Această atitudine se explică prin intransigența reprezentanților puterilor Triplei Alianțe, atât imperiul german, cât și cel austro-ungar își propuneau asigurarea unei cât mai consistente influențe în România. Monarhia liberală dorea să acapareze întinse teritorii românești, în timp ce, Germania căuta să acționeze pentru aservirea economică a țării noastre. De aici și neînțelegerile apărute între O. Czernin și Richard von Kühlmann³¹.

Despre greutățile serioase întâmpinate de delegații țării noastre la tratative vorbea chiar Alexandru Marghiloman într-un raport înaintat regelui Ferdinand pe 22 aprilie/5 mai 1918: „Ni se face o situație foarte grea cerându-mi-se soluțiunea pe o margine de chestiuni politice și economice mai ales. Dar preferăm să semnăm și aceste condițiuni defavorabile pentru a nu mai lăsa loc liber nedumeririi și intrigii”³².

În aceeași zi, Al. Marghiloman a expediat o nouă telegramă suveranului informându-l în legătură cu dificultățile apărute în chestiunea teritoriului cuprins între Dunăre și mare precizând: „Mai avem o greutate nouă cu Bulgaria privitor la limita Dobrogei, dar se va supune ulterior arbitrajului”³³.

Pe 23 aprilie/6 mai 1918, premierul României reconfirma greutățile apărute în semnarea păcii cu Puterile Centrale declarând cu mândrie: „Lucrăm zi și noapte la actualele acțiuni ce se reglementează prin tratatele complexe ce se încheie mâine”³⁴.

Plenipotențiarilor români se izbeau practic de duritate și intransigență, în special din partea reprezentanților Germaniei și a Austro-Ungariei. Al. Marghiloman a stat, totuși, să exploateze neînțelegerile apărute între imperiile german și habsburgic. El a obținut unele mici „concesii” pe crestele Carpaților, o stare de suspensie în Dobrogea. Marghiloman convingea Tripla Alianță să

³⁰ Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. V/5 (1918). Ediție de S. Neagoe, București, Editura Machiavelli 1995, p. 45.

³¹ Bertrand Auerbach, *L’Autriche et la Hongrie pendant la guerre*, Paris, 1925, p. 466.

³² A.N.R., fond Casa Regală, dosar 25.1918, f. 1.

³³ Ibidem, fond Jean Mitilimeu, dosar 1/1918, f. 1.

³⁴ Ibidem; C. I. Stan, *Alexandru Marghiloman și Pacea de la Buftea-București din 24 aprilie/7 mai 1918*, în *România și Primul Război Mondial*, Focșani, Editura Empira, 1988, p. 312.

recunoască unirea Basarabiei cu România și reducerea de procente în exploatarea de petrol și producția de cereale: grâu, orz, mei și ovăz³⁵.

În ansamblu însă, aceste câștiguri sunt practic nesemnificative. Bazându-se pe realitatea practică, elvețianul Louis Basset, secretarul personal al regelui Ferdinand, aflat la Zurich, datorită atitudinilor sale filo-germane notează în însemnările sale pe 29 aprilie 1918 că: „Marghiloman ar fi trebuit să-l lase pe Carp în față persenasându-l doar să renunțe la ideea sa de a îndepărta monarhia. Carp are alt prestigiu decât el, iar germanii i-ar fi făcut concesii mai mari”³⁶. Fostul șef al Partidului Conservator nu a fost consultat în problema semnării păcii de către noul premier. Un colaborator apropiat al lui P. P. Carp, Lupu Kostaki, pretinde în amintirile sale următoarele: „Prin aprilie fiind la P. P. Carp, seara ni se aduce știrea că Austro-Ungaria sub pretext de rectificare de frontieră, caută a ne rășlui o parte însemnată din munți și chiar localități populate. Noi nu știam că se vor rectifica frontierele cu Austro-Ungaria. Abia atunci am aflat că o întregă parte din cei mai bogați munți, ba chiar și sate și orașe ni se vor lua”³⁷.

Pacea a fost semnată pe 24 aprilie/7 mai 1918 în Palatul Cotroceni de Al. Marghiloman din partea României, Richard von Kühlmann, ca reprezentant al Germaniei, Stephan Burián von Rajecz, noul ministru de externe al Austro-Ungariei, șeful diplomației turce Ahmed Nessimy Bey și prim ministrul Bulgariei Vasil Hristov Radoslavov. Gerhard Velburg (pseudonimul lui Bogislav Tilka), subofițer, membru al administrației germane de ocupație susține în jurnalul său chiar în ziua de 24 aprilie/7 mai 1918 că tratatul a fost iscălit în aceeași sală a Palatului Cotroceni unde „s-a hotărât la 27 august 1916 intrarea României în război de partea Antantei. În această încăpere istorică se găsesc două portrete în mărime naturală, unul al Regelui Carol și celălalt al (Reginei n. n.) Carmen Silva”³⁸.

Rămas în teritoriul ocupat din ordinul guvernului Ion I. C. Brătianu, istoricul de artă Virgiliu N. Drăghiceanu surprinde în jurnalul său din data de 24 aprilie / 7 mai 1918 momentul încheierii păcii de la Buftea București, după cum urmează: „În fine, pacea a fost semnată la ora istorică precisă 11, 58 a. m. Ședința s-a ținut în sala de mâncare a castelului Cotroceni, în mijlocul sârmelor

³⁵ A.N.R., fond Al. Marghiloman, dosar 39/1918, f. 1 și urm; Ion Bulei, *Conservatori și conservatorism în România*, București, Editura Enciclopedică, 2000, p. 508.

³⁶ Louis Basset, *Războiul unui slujitor devotat. Jurnalul inedit al secretarului particular al Regelui Ferdinand I, 23 august 1916 - 3 mai 1921*. Traducere, studiu introductiv și note de Alina Pavelescu, București, Editura Humanitas, 2019, p. 233.

³⁷ Lupu C. Kostaki, *op. cit.*, p. 362.

³⁸ Gerard Velburg, *În spatele frontului. Marele Război așa cum l-am văzut în decembrie 1916-iunie 1918. Însemnările unui soldat german în România ocupată*. Ediție de Ștefan Colceriu, București, Editura Humanitas, 2018, p. 311.

electrice și obiectivelor cinematografice care aveau să immortalizeze actul prin care muribundul își atesta averea în fața ceasului ce avea să vie cât de neîntârziat. Baronul Burian tot înțepat, se lasă să fie așteptat; vine ultimul, Kühlmann, om potrivit, spălăcit, cu privirile veșnic în jos sau piezișe (...), parcă se silește să ascundă lama cuțitului ce-i lucește sub redingotă, vine printre cei dintâi. El a luat toate măsurile ca istoricul act să fie efectiv prin sine de astă dată. O primă precauțiune: călimările sunt fără de cerneală. Momentul solemn se apropie (...). Burian care, ca senior, vrea să înceapă semnarea, strigă disperat: Cerneală! Călimara lui Kühlmann se umple, el începe în litere mari, unghiulare semnarea tratatului. Burian semnează enervat și mai mare, nu în succesiunea semnăturilor, dar la dreapta lui Kühlmann și mai sus. Pleacă îndată după semnare (...). La ora douăsprezece îi văd pe toți în fracuri și clacuri întorcându-se în stare de beatitudine sau iritare”³⁹.

Dincolo de caracterul amuzant, pe alocuri, al ceremoniilor, desprindem o realitate de netăgăduit: relațiile germano-austro-ungare nu erau dintre cele mai cordiale.

Profesorul Alexandru Tzigara-Samurçaș, fiul nelegitim al regelui Carol I, rămas și el în interiorul ocupat este de părere, că plenipotențiarul german Richard von Kühlmann „a fost găzduit în splendida casă a lui Al. Florescu” era mai ușor de abordat. „Relațiile între Marghiloman și plenipotențiarul veniți sunt din cele mai bune”⁴⁰.

Credem că o atitudine mai energică a primului ministru al României bazată pe negociatorii berlinezi ar fi dus poate la ameliorarea condițiilor de pace impuse de ocupați.

Tratatul semnat la București, în 24 aprilie/7 mai 1918 conținea 31 de articole. Ele inserau clauze dintre cele mai grele pentru poporul român de natură economică, socială politică și militară. Prima parte a documentului se referea la încetarea războiului între România, Austro-Ungaria, Turcia și Bulgaria. Prevederile de ordin militar erau deosebit de apăsătoare pentru țara noastră. Armata română urma să fie redusă la patru divizii efective de război (două de cavalerie și două de infanterie), respectiv opt mari unități organizatorice ca pe timp de pace. În total trebuiau păstrați doar 20000 infanteriști, 9000 artileriști și 3200 cavaleriști.

Conform acelorși prevederi, în țara noastră rămâneau până la semnarea păcii generale, trupe de ocupație. Întreținerea lor era încredințată statului

³⁹ Virgiliu N. Drăghiceanu, *707 zile sub cultura pumnului german*. Ediția a II-a îngrijită și prefațată de I. Oprișan, București, Editura Saeculum Vizual, 2010, p. 227.

⁴⁰ Al. Tzigara-Samurçaș, *Memorii*, vol. II (1910-1918). Ediție critică de Ion și Florica Serb. Prefață de Dan Grigorescu. București, Editura Grai și suflet - Cultura Națională, 1999, p. 212.

român, cheltuielile estimate se ridicau la 700 milioane lei, suma uriașă pentru vremea aceea⁴¹.

Istoricul american Glenn E. Torrey susține într-una din lucrările sale că: „Demoralizarea imediată a unei părți semnificative a armatei române era condiția obligatorie cerută de Mackensen pentru a elibera acele divizii germane în vederea ofensivei programată să înceapă în Occident pe 19 martie”⁴². Înaltul comandament german a declanșat un puternic atac pe frontul de vest și avea nevoie de trupe noi pentru a da lovitura de grație armatelor franco-anglo-americe. Generalul Eric Ludendorff nu dorea demobilizarea imediată a armatei române. El considera, de fapt releva și în amintirile sale, că prezența trupelor sosite din Regat în Basarabia era necesară pentru a acoperi astfel spatele forțelor militare germane și austriece aflate în Ucraina⁴³.

Semnarea păcii de la Buftea-București a creat însă vii nemulțumiri în rândurile armatei române. Numeroși ofițeri doreau să continue lupta pe frontul de vest. Colonelul Radu Rosetti reiterează în amintirile sale convingerea potrivit căreia era nevoie ca „românii, cât mai mulți români, să se ducă să lupte în rândurile Înțelegerii, manifestând prin fapte că eram cu ea. Această convingere s-a întărit după ce am cunoscut textul Tratatului de la București”⁴⁴. Acesta s-a înrolat în armata franceză. Tot pe frontul de vest s-a remarcat și căpitanul Constantin Popescu din Regimentul 3 Obuziere, care potrivit mărturiilor sale: „Eu am cerut concediu pe o lună în aprilie 1919 și m-am dus la Paris și Versailles”⁴⁵.

Viitorul general a sosit pe pământul ospitalier al Franței, după un drum lung, plin de riscuri și peripeții, prin nordul Europei și a reușit să se încadreze în Regimentul 117 Artilerie Grea. Tot pe frontul francez a ajuns și locotenentul (r) Grigore Romalo, absolvent al Institutului Politehnic din Zürich, fost aghiotant al generalului Arthur Văitoianu. Tânărul ofițer a fost repartizat ca voluntar în Regimentul 13 „Chasseurs Alpins” în care a încheiat războiul⁴⁶.

După încheierea păcii de la Buftea-București, din 7 mai 1918, mulți ofițeri voluntari transilvăneni, bănățeni și bucovineni doreau să plece pe frontul

---

⁴¹ *Actele Tratatului de pace de la București din 24 aprilie /7 mai 1918*, București, Imprimeria Națională, 1918, p. 3.

⁴² Glenn E. Torrey, *România în Primul Război Mondial*. Traducere de Dan Criste, București, Editura Meteor Publishing, 2014, p. 313.

⁴³ Erich Ludendorff, *Souvenirs de guerre (1914-1918)*, Tom. II., Paris, Payot, 1921.

⁴⁴ General Radu R. Rosetti, *Mărturisiri (1914-1919)*. Ediție de Maria Georgescu, București, Editura Modelism, 1997, p. 232.

⁴⁵ General colonel (r) Constantin Popescu, *Memorii*. Ediție de colonel (r) Gheorghe Cojanu, București, Societatea Scriitorilor Militari, 2004, pp. 199-200.

⁴⁶ Grigore Romalo, *Coarnele de război 1916-1917*. Traducere de Lia Decei. Ediție de Dan Romalo, București, Editura Corint, 2017, p. 20.

francez pentru a lupta acolo cu scopul obținerii victoriei finale. Martor al acestor evenimente agitate, tânărul sublocotenent ardelean Elie Bufnea pretinde în amintirile sale publicate postum următoarele: „S-a hotărât ca ofițerii mai tineri de origine transilvăneană sau bucovineană să plece pe frontul din Franța, traversând Ucraina și Rusia în grupuri mai mici. Îndemnați îndeosebi numai de propria lor conștiință, trăind peripeții odiseei ce au traversat Rusia în plin război civil, în parte cu ajutorul comitetului românesc de la Moscova”⁴⁷.

Într-adevăr, echipe de ofițeri cu efective reduse au putut pleca. Așa au procedat: locotenentul Mihai Moga (Regimentul 3 Infanterie „Olt”) sublocotenentul Dumitru Băleanu (Regimentul 14 Obuziere), respectiv Simion Ghișa (Regimentul 26 Infanterie „Rovine”) au primit bani pentru drum din partea Misiunii „Berthelot” de la Iași, iar Prefectura județului Neamț, le-a eliberat un pașaport cu destinația America⁴⁸. Ei nu au ajuns, din păcate, la destinație, ci au rămas multă vreme în Siberia. Așa s-a întâmplat și cu un alt grup de ofițeri, ceva mai numeros, dar la fel de neînfricat, alcătuit din șase tineri voluntari. Elie Bufnea arată, după aproape un deceniu și jumătate într-o carte de memorări, că grupul lor avea șase prieteni: Ion Centea, Cornel Cosmută, Ilie Iana, Laurențiu Telegaru, Augustin Seleș și el. Elie Bufnea pretinde că la hotelul „Traian” din Iași au primit îndrumare de la avocatul ardelean Vasile Chiroiu „asupra drumului de urmat până în orașul Samara, pe Volga, unde va trebui să ne prezentăm Misiunii franceze sau Consulatului pentru noi indicații asupra drumului până în garnizoana siberiană unde se organizează corpul. Legația franceză, prin căpitanul Keer, ne dă câte 1000 de ruble, bani de drum și semnăm în fața lui V. Chiroiu un angajament prin care ne legăm pe onoare și conștiința noastră să servim ideea pentru care am părăsit Moldova”⁴⁹.

Voluntarii rămași pe frontul românesc s-au confruntat, la rândul lor cu serioase probleme. Unul dintre ei, sublocotenentul Vasile Scârnci, din Regimentul 8 Vânători notează în jurnalul său de front că, după semnarea Păcii de la Buftea - București, a fost obligat să-și schimbe numele în Valeriu Florescu. „La 18 aprilie, regimentul a trebuit să fie dizolvat (...). Am fost împărțiți în mici detașamente și am fost împrăștiați unii pe Valea Troțușului pentru paza unor cai răioși, alții la tăiatul lemnului prin codri (...). Plutonul

⁴⁷ Elie Bufnea, *Revoluția de eliberare națională a Transilvaniei. Unirea 1916-1918*, Baia Mare, Editura Marist, 2010, p. 196.

⁴⁸ Simion Ghișa, *Luptele românilor cu bolșevicii în Siberia 1918-1920*, ed. a II-a, Baia Mare, Editura Marist, 2008, pp. 12-15.

⁴⁹ E. Bufnea, *Cruciați, tirani, bandiți*, vol. I. *În Rusia Sovietelor*, ed. a II-a, Baia Mare, Editura Marist, 2008, p. 56.

meu trebuia să meargă la muncile agricole pe o moșie undeva în județul Botoșani”⁵⁰.

În urma clauzelor militare au existat și unele efecte pozitive. Numeroși prizonieri români din Germania, Austria, Ungaria sau Turcia au putut fi eliberați și s-au întors bucuroși acasă. Căpitanul Nicolae Defleury, aghiotantul comandantului Grupului „Cerna” colonelul Scarlat Demetriade, internat în lagărul de la Ostffyasszonyfa, din Ungaria, susține în însemnările sale publicate după mai bine de două decenii: „O satisfacție firească, pe care am simțit-o în drumul nostru spre țară a fost atunci când, în trecerea prin sat, am văzut animale domestice, case, oameni, dar mai ales femei. Ne uitam din mers, la toate și la tot cu o curiozitate nestăpânită (...). Toate știrile pe care le culegeam din viu grai au fost pentru noi, setoși de ele, prevestiri de zile bune, care nu vor întârzia să vie”⁵¹.

Sublocotenentul Constantin C. Popian din Regimentul 42 Infanterie Râmnicu Vâlcea aflat în lagărele germane de prizonieri din Bresen și Krefeld mărturisește în amintirile sale că a fost mișcat de eliberarea din prizonierat, căci, mărturisește în amintirile sale, când a ajuns în micul oraș Mărășești, dar încărcat de istorie între altele: „Ne uitam unul la altul și nu ne puteam deprinde cu ideea că suntem liberi, pe de o parte, și cu ce aveam de făcut pe de alta”⁵². Mai entuziast a fost însă plutonierul T. R. Ion Grosu din Regimentul 3 Artilerie Greă de la Chitila, prizonier în lagărul din apropierea orașului bulgar Sliven. El arată în propriile amintiri următoarele: „Totuși ziua fericită a sosit și am fost transportați cu trenul la Rusciuc (actualmente Ruse) și de acolo trecuți peste Dunăre la Giurgiu, unde am fost predați unei comisii româno-germane”⁵³.

Clauzele teritoriale ale păcii de la Buftea-București erau și ele foarte apăsătoare. România trebuia să cedeze Bulgariei sudul Dobrogei (Cadrilaterul). Restul teritoriului românesc dintre Dunăre și mare intra sub semnul condominiului forțelor Triplei Alianțe. În cele două reședințe de județe dobrogene, Tulcea și Constanța, se instaura administrația mixtă germano-bulgaro-turcă. Țării noastre i se rezerva totuși o ieșire la mare, România trebuia să renunțe la toate teritoriile ce le mai deținea în Austro-Ungaria. Crestele Carpaților, mai precis munții: Parâng, Cozia, Dorna, Negoiu, Caraiman, Ceahlăul, Rarău, deținând un însemnat rol strategic și un bogat fond forestier,

⁵⁰ Vasile Scârnci, *Viața și moartea în linia întâi. Jurnal și însemnări de război 1916-1920; 1941-1943*. Ediție îngrijită de Adrian Pandeia, București, Editura Militară, 2012, p. 771.

⁵¹ Nicolae Defleury, *Divizia de la Cerna. De pe front în captivitate 1916-1918. Amintiri - gânduri - impresii*, Craiova, Editura Ramuri, 1940, pp. 209-210.

⁵² Constantin C. Popian, *Amintiri din viața militară. Jurnale de război și din prizonierat*. Ediție îngrijită note și comentarii de Linu Dragu Popian, București, Editura Militară, 2007, p. 202.

⁵³ Ion Grosu, *Memoriile unui ofițer de informații*. Prefață de Anca Stan, București, Editura Militară, 2009, p. 64.

erau anexate de dubla monarhie. Noua frontieră între cele două state cobora la Târgu Jiu, Sinaia și Târgu Ocna. În total, conform unor calcule, României i-au fost răpitate 130 de sate cu o populație de 724 954 locuitori⁵⁴.

Clauzele economice impuse prin prevederile Tratatului de la Buftea-București s-au dovedit a fi extrem de înrobitoare. Regatul român avea obligația să exporte cereale în Germania la un preț defavorabil, sub cel al pieții, România pierdea astfel aproximativ 2000 lei. Prin aceleași clauze, „centralii” acaparau importante cantități de alimente, animale, vinuri. Totodată, oficialitățile de la Berlin și-au asumat dreptul de a arenda terenurile rurale pe timp de 30 de ani⁵⁵. În felul acesta, nemții obțineau însemnate cantități de produse, cu precădere alimentare. Ele erau foarte utile, dată fiind criza acută prin care trecea imperiul german. Acest lucru este recunoscut chiar de secretarul de stat al celui de al II-lea Reich, R. von Kühlmann într-o convorbire purtată cu von Notz de la Legătura Regală Saxonă din Berlin. El arată că „acordul privind cerealele asigură Germaniei legăturile României”⁵⁶.

Germania s-a preocupat și de acapararea în cea mai mare parte a producției de petrol pentru nevoile sale. Ea a acționat consecvent în favoarea sporirii cantităților de țiței extrase prin repunerea în funcțiune a numeroase sonde și rezervoare distruse ori avariate intenționat în timpul retragerii de către autoritățile române. Astfel, dacă în decembrie 1917, lucrau 336 de sonde, la începutul lunii septembrie 1918, avem de-a face cu 492 de astfel de instalații în plină producție. Pentru exploatarea sistematică și eficientă a acestui prețios zăcământ erau înființate două societăți comerciale nemțești. Ele se ocupau cu extragerea și comercializarea produselor petroliere și a derivatelor obținute prin rafinare⁵⁷.

La 6 aprilie 1918, Germania a încheiat un acord cu Austro-Ungaria, prin care dubla monarhie primea 25% din petrolul românesc. O lună mai târziu, mai precis pe 6 mai 1918, imperiul german a semnat o convenție cu Turcia, potrivit căreia statului turc i se acorda un sfert (1/4) din toate beneficiile realizate în

---

⁵⁴ B.N.R., fond Saint Georges, Pachet C. I., dosar 2/1918, f. 5; B. Auerbach, *op. cit.*, p. 469. După unele surse, României i-au fost luate 60.000 ha de pădure în Suceava, Bacău, Olt, Prahova, Neamț; D. Iancovici, *La Paix de Bucharest (7 mai 1918)*, Paris, Payot, 1918, pp. 101-102.

⁵⁵ C. I. Stan, *Economic aspects of the Treaty of Buftea-Bucharest (24 April/7 Mai 1918)*, în *Transilvania Review*, vol. XXII, nr. 2/2013, p. 267.

⁵⁶ B.N.R., Colecții Speciale. Fond Saint Georges, pachet C.I., dosar 2/1918, f. 56.

⁵⁷ Constantin Hălăceanu, *Pacea de la București și chestiunea petrolului*, Imprimeriile „Independența”, 1919, p. 5 și urm.; Gheorghe Buzatu, *O istorie a petrolului românesc*, București, Editura Enciclopedică, 1998, pp. 36-38.

România din exploatarea petrolului. Cel de-al II-lea Reich nu a respectat însă integral acordurile parafate⁵⁸.

Atitudinea Germaniei era determinată de nevoile tot mai acute de petrol care se făceau simțite în diversele sale regiuni. Deja în mai toate regatele, principatele, ducatele imperiului consumul de țiței fusese raționalizat.

Germania a câștigat prin pacea de la București dreptul de control asupra navigației pe Dunăre. Articolul 26 al tratatului prevedea ca imperiile: german, austro-ungar, turc, dar și România, respectiv Bulgaria, să poată menține vase de război pe Dunăre. Reputatul biolog Grigore Antipa susține că germanii au contat să colaboreze cu delegații români împotriva egoismului manifestat de Austro-Ungaria urmărind „o conlucrare cu serviciul nostru hidraulic și să lucreze în armonie cu șeful de atunci al acestui serviciu, domnul inginer G. Popescu, pentru dragarea bancurilor din Dunăre”⁵⁹.

Totodată prin tratatul de care ne ocupăm se urmărea formarea unei Comisii a Gurilor Dunării alcătuită din țările riverane, dar și Turcia, care trebuia să dețină deplină competență pe sectorul cuprins între Brăila și Marea Neagră (inclusiv litoralul din fața gurilor fluviului)⁶⁰.

Conform tratatului, guvernul Marghiloman se obliga să pună la dispoziția întreprinzătorilor aparținând Puterilor Centrale „terenuri potrivite la maluri pentru construirea magaziiilor, arendându-le pe termen de 30 de ani, urmând ca acest termen să poată fi prelungit până la 90 de ani”⁶¹. România trebuia de asemenea, să asigure puterilor quadruplei alianțe elevatoarele de cereale și de cărbuni din porturile danubiene: Calafat, Corabia, Giurgiu, Oltenița și Turnu Măgurele. Întreg Serviciul Hidraulic Român cu instalațiile sale aflate la Giurgiu era concesionat, în condiții păgubitoare pentru România, societății austro-ungare *Zeentral Transport Zeitung Schiff*, cu sediul la Brăila. De asemenea, șantierul naval de aici, dar și cel din Turnu Severin au fost concesionate Puterilor Centrale. Pentru șantierul naval din Turnu Severin, austro-ungarii plăteau o sumă derizorie destinată închirierii, adică 1000 lei pe an⁶².

⁵⁸ Vintilă Brătianu, *Pacea de robire*, București, Imprimeriile „Independența”, 1919, pp. 37-42; Maurice Pearton, *Oil and the Romanian State*, Oxford University Press, 1971, p. 79 și urm.

⁵⁹ Grigore Antipa, *Chestiunea Dunării*, în *Politica externă a României*, București, Editura Cultura Națională, f. a., pp. 23-24.

⁶⁰ *Actele Tratatului de Pace de la București...*, pp. 5-18; C. I. Băicoianu, *Dunărea văzută prin prisma Tratatului din București. O lămurire despre o pace de dreptate*, București, 1921, pp. 16-17.

⁶¹ *Ibidem*; vezi și Ștefan Stanciu, *România și Comisia Europeană a Dunării. Diplomatie, suveranitate, cooperare internațională*, Galați, Editura Pax Aura Mundi, 2002, p. 190.

⁶² Gustav Gratz, Richard Schuller, *The Economic Policy of Austria-Hungary During the War in Its External Relations*, Yale University Press, New Haven, 1928, pp. 173-174.

Prevederi cu un conținut asemănător cuprindeau și convențiile economice bilaterale încheiate cu Bulgaria, respectiv Turcia. Prin aceste acte se acordau vaselor supușilor bulgari și turci clauza națiunii celei mai favorizate și alte multiple avantaje.

Tratatul de la Buftea-București insera apoi, legat de chestiunea Dunării, convocarea unei Conferințe internaționale. Ea urma să se întrunească la München, capitala Bavariei cu scopul încheierii unei alte convenții de navigație dunăreană. Acest act avea scopul ca Puterile Centrale să controleze integral navigația pe Dunăre. Serbia nu era invitată, noua comisie a Gurilor ar fi trebuit să fie alcătuită din cinci membri: Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria, Turcia și România. Imperiul Otoman avea mai mult un rol decorativ, întrucât era cu totul străin față de navigația dunăreană⁶³.

Din fericire, Conferința de la Munchen nu am mai avut loc datorită precipitării evenimentelor. De asemenea, Comisia Gurilor Dunării a rămas în stadiul de proiect.

Analizând clauzele legate de problema dunăreană rezultă foarte clar caracterul lor inechitabil pentru România. Ele duceau la spolierea economică a țării și la înfeudarea ei pe plan politic puterilor Triplei Alianțe. Amintitele prevederi reprezentau o grea lovitură pentru suveranitatea statului român. Ele îngreădeau orice posibilitate de progres economic și social, amânând înfăptuirea întregirii naționale. Recunoscând aceste realități, R. von Kühlmann sublinia într-o cuvântare ținută la o ședință a Camerei de Comerț din Berlin, pe 10/23 mai 1918, că: „Pacea are un rol important în asigurarea transportului spre est, având în vedere că Germania domină cursul inferior al Dunării”. Șeful diplomației germane arată în final: „Este deosebit de important pentru traficul maritim german să fim în situația de a asigura locuri pentru șantierul naval”⁶⁴.

Astfel, puterile Triplei Alianțe obțineau destul de ușor controlul asupra comerțului în sud-estul Europei, stăpânind „această coloană vertebrală a Peninsulei Balcanice ca axă comercială”⁶⁵, cum avea să o caracterizeze un contemporan ala evenimentelor.

Tratatul de la Buftea-București conține totodată clauze păgubitoare pentru România în ceea ce privește căile ferate, ele fiind concesionate germanilor care controlau practic întreg traficul de transport. Putem spune că

⁶³ Nicoale Dașcovici, *Dunărea noastră*, București, 1927, p. 22 și urm. Vezi și Ion Agrigoroaiei (editor), *Comisia europeană a Dunării*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2010, p. 169.

⁶⁴ Constantin Botoran, Olimpiu Matichescu (editori), *Documente străine despre lupta poporului român pentru făurirea statului național unitar*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980, p. 206, doc. 86.

⁶⁵ Eugeniu P. Botez (Jean Bart), *La question de Danube et sa solution*, Galatzi, 1920, p. 25.

Germania, mai ales, dar și aliații ei, controlau aproape toate ramurile economiei românești. Recunoscând importanța specială a resurselor României pentru cel de-al II-lea Reich, generalul Erich Ludendorff arată în amintirile sale, între altele: „Exportul de petrol și grâu pe care le reclamau țara și armata erau de un interes special pentru viața economică a Germaniei”⁶⁶.

Situația era defavorabilă României și din punct de vedere financiar-bancar „Ambele părți contractante renunță reciproc la despăgubiri de război”. Este vorba firește de o abilitate diplomatică a germanilor deoarece, în realitate după cum bine remarcă un specialist în finanțe, „sumele suportate de România au fost pretinse ca despăgubiri și au avut caracterul unor adevărate despăgubiri”⁶⁷.

Un mijloc de spoliere a finanțelor l-a reprezentat Banca Generală Română. Acestea trebuiau să aibă acoperire „în depozitele de la Banca Imperiului German”, pe care România le avea „la un curs de 80 mărci pentru 100 lei”. De altfel, biletele emise poartă mențiunea că „plata este asigurată de depozitul în mărci, după la Banca Imperiului. În fond este clar că emisia este făcută printr-un depozit al statului român de care nu se mai putea face uz”⁶⁸.

Emisia B. G. R. constituia totodată o încălcare a actelor normative în vigoare. Prin legea din 1880 de înființare a Băncii Naționale a României se acorda acestei instituții financiare „dreptul exclusiv de emisie a biletelor”⁶⁹. Era prin urmare încă un abuz al ocupantului german. Acesta putea să exercite controlul emisiunii și circulației monetare. În realitate, în schimbul rechizițiilor, achiziționării de bunuri și produse, materii prime, materiale, nemții acordau bilete și bonuri fără nici o valoare, emise și după semnarea Păcii de la Buftea-București.

Pacea de la Buftea-București a avut, prin urmare, un caracter spoliator, de jaf, de cotorpărire. Impusă prin forță, ea a căutat să faciliteze nu doar jefuirea bogățiilor țării noastre, dar și să realizeze dependența politică și militară față de Puterile Centrale. Evidențiind aceste preocupări, un contemporan al evenimentelor, Ion Rusu Abrudeanu preciza într-una din lucrările sale între altele: „Prin tratatul impus, puterile Triplei Alianțe au ținut să se aplice metode

⁶⁶ General Erich Ludendorff, *Memorii despre războiul mondial și prăbușirea Germaniei*, vol. I, București, Editura „Răspândirea Culturii”, 1919, p. 205.

⁶⁷ Ion Răducanu, *Probleme financiare în legătură cu Pacea de la București*, Iași, Editura Viața Cooperatistă, 1919, pp. 12-13.

⁶⁸ Victor Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale a României 1880-1924*, București, Editura Cultura Națională, 1925, p. 250.

⁶⁹ Constantin I. Băicoianu, *Banca Națională a României în timpul ocupației noiembrie 1916-noiembrie 1918. Contribuții la politica financiară a germanilor în România ocupată*, București, Tipografia Universală, 1919, p. 70.

tari, până la capăt. Nu ne-am cruțat nici un sentiment, nici o jignire a demnității noastre nu li s-a părut prea mult”⁷⁰.

La rândul său, medicul buzoian de origine ardeleană, Vasile Bianu, notează în jurnalul său la 24 aprilie/7 mai 1918 următoarele: „În această zi, în ziua a 3-a de Paști, zi dureroasă de doliu național s-a semnat pacea la București, la ora 12, în Palatul de la Cotroceni; pacea, care ne lasă scumpa noastră țară trunchiată și îngenunchiată, cu datoriile de război care trec peste puterile noastre”⁷¹.

Nicolae Iorga surprinde în memoriile sale starea de spirit a populației arătând, chiar pe 24 aprilie/7 mai 1918: „Încheierea păcii ticăloase. Se zice că au fost încercări oficiale de a se face demonstrații cu soldații demobilizați, ele n-au izbutit. Lumea este absolut indiferentă”⁷².

Cu toate prevederile grele ale păcii, speranța în victoria finală nu a pierit. Aflată la Câmpulung, Anella N. Robănescu (născută Crassan), fiica unui moșier, dar și om politic local, relevă în însemnările sale pe 24 aprilie/7 mai 1918 următoarele: „Astăzi se termină războiul României, care a durat de la 15 august 1916 până la 24 aprilie 1918, adică un an și opt luni de zile. Sunt timpuri foarte grele pentru țară și poporul nostru și pacea aceasta nu este dorită de poporul român. Cu speranță în bunul Dumnezeu, privim cu încredere pe celelalte fronturi, așteptăm cu speranță victoria finală a bravilor noștri, Aliați. Victoria lor este și victoria noastră”⁷³.

Consecințele păcii sunt surprinse și de elvețianul Louis Basset, în însemnările sale. La 26 aprilie/9 mai 1918, el afirmă între altele: „Încet, încet țara se va obișnui cu rectificările de frontieră, cu pierderea Dobrogei, mai ales dacă accesul la portul Constanța ne va fi garantat în mod serios, dar cele mai greu de suportat vor fi dobânda la datoria publică și repercusiunile ei fiscale, inevitabile și înspăimântătoare”⁷⁴.

Lupu C. Kostaki, deși conservator marghilomanist, s-a pronunțat în contra păcii din 24 aprilie/7 mai 1918. El relevă în amintirile sale următoarele: „Nu a fost o pace impusă de Germania, încât legenda unei păci Mackensen-Marghiloman este falsă. A fost o pace austro-ungară ale cărei baze au fost fixate la Iași și cu dreptate i se poate zice: Pacea Czernin - Brătianu - Știrbei, deci, printr-o coincidență fatală nici unul dintre adevărații făuritori ai

⁷⁰ Ion Rusu Abrudeanu, *Pacostea rusească. Note istorice, impresii, documente și scrisori în legătură cu Războiul nostru*, București, Atelierele grafice SOCEC, 1920, p. 377.

⁷¹ V. Bianu, *op. cit.*, Tom. I, p. 385.

⁷² Nicolae Iorga, *Memorii*, vol. I, București, Editura „Națională” S. Ciornei, f. a., p. 360.

⁷³ Anella R. Robănescu, *Jurnal de război (1916-1918). Amintiri din viața mea*. Ediție îngrijită și prefață de Ruse Nedelea, București, Editura Vremea, 2015, p. 94.

⁷⁴ L. Basset, *op. cit.*, p. 236.

monstrului nu l-au semnat. P. P. Carp, cu voi toți au fost cu desăvârșire împotriva acestei păci”⁷⁵. Poziția lui Lupu C. Kostaki este, desigur subiectivă. Germania nu a avut pretenții teritoriale față de România, dar foarte multe din prevederile tratatului de la Buftea - București sunt favorabile celui de-al II -lea Reich. Înalții demnitari de la Berlin, recunosc acest lucru. Richard Von Kühlmann declara în cadrul Conferinței menționate mai sus, următoarele: „Înrobirea economică a României a fost determinată de două lucruri esențiale: asigurarea producției agricole a României de către Puterile Centrale care au nevoie pentru război și pentru perioada de tranziție”.

Șeful diplomației germane sublinia, totodată, importanța celor două șantiere navale românești de la Giurgiu și Turnu Severin concesionate Triplei Alianțe. El releva necesitatea controlului pe care țara sa trebuia să-l exercite asupra liniei ferate București – Cernavodă – Constanța⁷⁶.

Gubernanții români, în pofida prevederilor sale înrobitoare, au încercat să explice motivele și împrejurările în care pacea a fost semnată. Astfel, oficiosul cabinetului, ziarul conservator „Steagul” aprecia tratatul din 24 aprilie/7 mai 1918 drept „maximum de concesii ce se puteau obține și are menirea să restabilească raporturile durabile și continuitatea de interese cu Puterile Centrale”⁷⁷.

O atitudine asemănătoare manifesta și prim ministrul Al. Marghiloman. Acesta consemna într-o telegramă expediată regelui Ferdinand că: „Am adâncă mulțumire să comunic Majestății voastre că pacea s-a încheiat la orele 12. Ea va purta titlul de Pacea de la București”⁷⁸.

El a precizat, de asemenea la 8/21 mai 1918 la clubul Partidului Conservator împrejurările în care a fost semnat tratatul și a subliniat necesitatea ratificării lui. Premierul român a reiterat în notițele sale acest moment astfel: „Prima întrunire la club. Expun liniile principale ale Păcii ale absolutei sale necesități. Arăt programul viitorului Parlament: 1) ratificare; 2) răspundere de stabilit; 3) suspendarea inamovibilităților; 4) fixarea punctelor constituționale de revizuit: chestiunea agrară, lărgirea votului, legea presei”⁷⁹.

Lui Al. Marghiloman i s-a încredințat dificila misiune de a încheia pacea din 24 aprilie/7 mai 1918, fiind astfel nevoit să-și sacrifice cariera politică. În epocă s-a vorbit despre o înțelegere secretă între președinții partidelor Conservator și Național Liberal.

⁷⁵ Lupu C. Kostaki, *op. cit.*, p. 365.

⁷⁶ C. Botoran, O. Maticescu (editori), *op. cit.*, p. 206, doc. 86.

⁷⁷ „Steagul”, IV, nr. 12, din 12 mai 1918.

⁷⁸ „Monitorul oficial”, partea I, nr. 24 din 29 aprilie/12 mai 1918.

⁷⁹ Al. Marghiloman, *Note politice...*, vol. III, p. 65.

În primul parlament al României Întregite s-a iscat o acerbă polemică între Al. Marghiloman și Ion I. C. Brătianu. Șeful liberalilor l-a acuzat pe adversarul său politic în legătură cu semnarea tratatului rușinos de la Buftea-București. Acesta a ripostat însă cu ocazia unui amplu și documentat discurs rostit în plenul Adunării Deputaților, pe 17 decembrie 1919, arătând între altele: „Va să zică domnii mei, pacea era hotărâtă din decembrie 1927, hotărâtă nu de aceia care rămăseseră în teritoriul ocupat și pe care o perdea de oțel îi despărțea de restul țării, dar hotărâtă de aceia care puteau să vorbească în numele statului român, de guvernul de la Iași”. Vorbitorul aducea în discuție tratatul preliminar de pace parafat la 5 martie 1918: „În acele preliminarii se prevedea tot tratatul de pace, tot dar absolut tot”. Al. Marghiloman recunoștea că actul din 24 aprilie/7 mai 1918 nu a fost ratificat subliniind: „nu eu am făcut pacea, alții au făcut-o”⁸⁰.

Un alt membru de frunte al guvernului, C. C. Arion caracteriza tratatul semnat la Buftea – București ca fiind „Pacea, cu toate sacrificiile dureroase pe care a trebuit să le facem în ceea ce privește îndeosebi cesiuni teritoriale va aduce, totuși spor, o ușurare a tuturor relelor cauzate de războiul dezastruos”⁸¹.

La rândul său, ministrul de Război în cabinetul prezidat de Al. Marghiloman, generalul Eremia Grigorescu, declara că pacea semnată la Buftea-București „Este cel mai mult din ceea ce se putea spera. Este unul din cele mai mari succese diplomatice (...), cea mai favorabilă pace din câte se putea nădăjdi”⁸². Atitudinea „eroului de la Mărășești” era, după opinia noastră exagerată, subiectivă. El dovedea o mare inconsecvență, știut fiind că generalul Grigorescu nu cu mult timp în urmă se manifestase ca un înverșunat dușman al pactizării cu inamicul.

Cei mai mulți oameni politici au criticat prevederile înrobitoare ale păcii din 24 aprilie/7 mai 1918, Ion Gh. Duca, de pildă, releva în amintirile sale între altele: „După ce a iscălit pacea de la București, pe care într-un moment de regretabilă rătăcire, Costică Arion a înfățișat-o ca o izbândă, Marghiloman s-a apucat de ceea ce numea el pe atunci opera sa de reclădire a României, de regenerare morală”⁸³. Take Ionescu se pronunța, de asemenea, în contra semnării păcii. El a adresat un memoriu regelui Ferdinand, cerându-i să

---

⁸⁰ Idem, *Discursuri parlamentare...*, vol. II, pp. 1018 – 1019; vezi și Nicolae Peneș, *Alexandru Marghiloman. Lordul valah (O viață cu luminile și umbrele ei)*, ed. I, Buzău, Editura Alpha M DN, 2007, pp. 236-237.

⁸¹ „Mișcarea”, Iași, X, nr. 101, din 4 mai 1918; C. I. Stan, *op. cit.*, în *România și Primul Război Mondial...*, p. 319.

⁸² A.N.R., fond Președinția Consiliului de Miniștri – Miscelane, dosar 11/1916 -1918, f. 3.

⁸³ I. G. Duca, *Memorii*, vol. IV, *Războiul*. Partea a II-a (1917-1919). Ediție de S. Neagoe, București, Editura Machiavelli, 1994, p. 108.

părăsească țara, iar armata română să continue lupta în celebrul trunchi al morții. În caz de înfrângere, exista calea retragerii în sudul Rusiei⁸⁴.

Totuși, semnarea păcii nu putea fi evitată. Alexandru Vaida-Voevod recunoștea în memoriile sale publicate postum următoarele: „Asupra lui Marghiloman căzuse cel mai greu rol. Recomandat Regelui de Brătianu ca succesor, a luat asupra sa Președinția Consiliului de Miniștri al țării ocupate de austro-germani. Momentul era din cale-afară de greu. Germanii erau triumfători. Familia domnitoare și guvernul erau în <<triumghiul morții>>. Marghiloman a știut să salveze restul de speranțe, vieți și averi. El și-a servit cu înalt altruism neamul și țara (...). Câțiva oameni cărora Marghiloman le-a salvat libertatea, ba viața, ori i-a scăpat cu o internare temporară, și-au permis critici patriotarde, de cel mai prost gust împotriva lui”⁸⁵. Într-adevăr, președintele Partidului Conservator a salvat ceea ce se mai putea salva prin pacea „teutonică” semnată la Buftea-București.

Satisfacția dobândită de Puterile Centrale era mare. Sabina Cantacuzino, soră a lui Ion I. C. Brătianu, rămasă în teritoriul ocupat la sugestia fratelui său, nota cu vădită amărăciune: „La Berlin, Viena, Kühlmann și Burian, făcut conte fură călduros sărbătoriți”⁸⁶.

Pacea de la Buftea-București a fost primită cu ostilitate de monarhie. Regele Ferdinand nota într-una din însemnările sale că prevederile păcii sunt deosebit de înrobitoare. Ele au fost acceptate datorită conjuncturii internaționale nefavorabile: „Avantajele sunt însă minime în raport cu jertfele care au fost cerute unei țări neînvinsă cu armele – scria suveranul – dar redusă la imposibilitatea de a mai opune rezistență cu scopul de a-și îmbunătăți soarta prin împrejurări străine de voința sa”⁸⁷.

Șeful statului a declarat, conform relatărilor ministrului plenipotențiar al Franței în România, contele de Saint-Aulaire că „a fost nevoit să primească pacea cu Germania și aliații ei într-un cânt sunt cu cuțitul la gât”⁸⁸. Din aceste motive, dornic de a câștiga timp, și să sporească nemulțumirile puterilor Antantei, regele Ferdinand a amânat mereu ratificarea tratatului de pace de la Buftea, București. El nu a realizat amintitul lucru niciodată, deși primul ministru Al. Marghiloman a insistat în repetate rânduri, iar oficiosul guvernului

---

⁸⁴ B.N.R., Colecții Speciale. Fond Saint Georges, Arh. Take Ionescu, pachet CVIII, dosar 9/1918, f. 150.

⁸⁵ Alexandru Vaida-Voevod, *Memorii*, vol. IV. Ediție de Alexandru Șerban, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998, p. 167.

⁸⁶ Sabina Cantacuzino, *Din viața familiei Ion C. Brătianu*, vol. II. Ediție îngrijită de Elisabeta Simion, București, Editura Albatros, 1996, p. 165.

⁸⁷ A.N.R., fond Casa Regală „D”, dosar 11/1918, f. 26.

⁸⁸ Idem, Colecția Microfilme Franța, Rola 175, C. 934-935.

a ridicat de nenumărate ori această problemă⁸⁹. Poziția sa fermă, intransigentă a neamului, sunt, însă puterile Triplei Alianțe „aflate deja pe val”.

Iritat de atitudinea inflexibilă a monarhiei R. von Kühlmann îi imputa lui Ferdinand că: „În timpul războiului n-a învățat nimic în afară de dreptul la autodeterminare al popoarelor”⁹⁰.

Și Regina Maria era indignată de prevederile aspre ale păcii. Ea nota în jurnalul propriu, pe 24 aprilie/7 mai 1918, cu nedisimulată tristețe următoarele: „Crima a fost înfăptuită. S-a terminat. Am semnat că ne cedăm libertatea, nădejtile, bogățiile, onoarea, visul. Suntem sclavi, suntem mutilați, ciopârțiți, cu economia distrusă și, de parcă nu era îndeajuns, cei care ne-au făcut asta se așteaptă să le zâmbim-vorbesc despre stabilirea de relații prietenești cu România”⁹¹.

Prin urmare, pacea de la Buftea-București a fost încheiată în condiții deosebit de diferite. Al. Marghiloman a devenit „marele sacrificat” al Primului Război Mondial. El și-a asumat o misiune ingrătă, extrem de dificilă, reușind cu prețul compromiterii carierei sale politice să salveze țara și dinastia. Tratatul din 24 aprilie/7 mai 1918 a avut prevederi împovărătoare din punct de vedere economic, politic și militar. El a reprezentat singura soluție în acele groaznice împrejurări. România rămăsese practic singură în fața inamicului, care ataca din mai multe direcții.

În toamna anului 1918, armata română, date fiind victoriile Antantei obținute pe frontul de vest, a reintrat pe câmpul de luptă, alături de Tripla Înțelegere. Prevederile păcii de la Buftea-București au fost anulate de Conferința de Pace din Paris, dar în urma unor repetate demersuri ale delegaților României.

---

⁸⁹ „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 2 din 26 aprilie/9 mai 1918; „Steagul” IV, nr. 12, din 19 mai 1918.

⁹⁰ A.N.R., Colecția Microfilme Belgia, Rola 20, C. 370.

⁹¹ Maria, Regina României, *Jurnal de război 1918*, vol. III. Traducere de Anca Bărbulescu. Ediție îngrijită de Lucian Boia, București, Editura Humanitas, 2015, p. 93.